

Також, праворозуміння як ключова категорія правознавства, обумовлює розуміння сутності усіх інших юридичних категорій та є центральною в теорії права і держави. В той же час існування проблеми праворозуміння, проблеми сутності права є передумовою існування філософії права. Тому вона також визначається центральною категорією такої фундаментальної юридичної науки як філософія права.

Література:

1. Кістяковский Б. А. Философия и социология права / Б. Кістяківський — СПб.: Изд-во Рус. Христиан. гуманит. ин-та, 1998. – 798 с.
2. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М. С. Горшенёва, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; За заг.ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., доп. і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.
3. Марчук В. П. Євген Ерліх: сторінки життя і творчості // Ерліхівський збірник. Вип. 1 – Чернівці, 2004. – 456 с.
4. Новгородцев П. И. Введение в философию права: Кризис современного правосознания / П. И. Новгородцев // РАН. Ин-т государства и права. – М.: Наука, 1997. – 269 с.
5. Оніщенко Н. М. Сучасне праворозуміння / Н. М. Оніщенко // Доктринальне бачення проблеми праворозуміння в сучасних умовах – Право. – 2011. – № 3. – С. 12–16.

УДК 340.12

СИДОРЕНКО Олена
БУБЕЛА Анастасія

СІМ'Я ЯК ЦІННІСТЬ ПРАВА

Сучасні тенденції розвитку України надають особливого значення дослідженню цінностей права та осягненню їх особистістю, адже Україна вступила на новий шлях розвитку, суттю якого є органічне поєднання правових і культурних цінностей, авторитарності і демократії, ідеологізації та деідеологізації. Тому розуміння, усвідомлення, повага та формування нових цінностей права веде до усвідомлення його важливості та визначення ролі в суспільних відносинах.

Визначення поняття «цінності права» на сьогоднішній день залишається дискусійним. Доктор юридичних наук, професор Оборотов Ю. М. пропонує під цінностями права розуміти різноманітні матеріальні та нематеріальні блага, які забезпечуються правом (життя, здоров'я, свобода, власність тощо) [1, с. 155]. Цінності права – усталена сфера цінностей, які забезпечуються правом [2, с. 78].

Виходячи із великої сукупності таких цінностей виникає потреба побудови певної ієрархії. Аналізуючи положення Конституції України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР стає зрозумілим, що таку ієрархію законодавець вже створив, закріпивши в її положеннях основні цінності нашого народу. Проте, якщо порівняти положення Основного закону, Кримі-

нального кодексу від 05.04.2001 № 2341-III та інших актів, можна прийти до висновку, що їх норми між собою є суперечливими, адже в них завжди на першому місці стоїть держава, хоча, відповідно до ст. 3 Конституції, людина її життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканість та безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Вітчизняні вчені також не залишилися осторонь у вивченні цього питання. Кандидат юридичних наук Горобець К. В. на перший рівень виводить життя кожного члена суспільства, як найвищу загальнолюдську цінність. Другий рівень – свобода, рівність та гідність, третій рівень відводиться правам людини, через які можна самореалізуватись та розвиватись у суспільстві. Останній, четвертий рівень, ієрархії складають блага, які дозволяють людині взаємодіяти з суспільством, правом та державою: власність, освіта, наука, культура, громадянське суспільство тощо [3, с. 75–77].

Юридичні джерела наводять багато варіантів визначення поняття сім'ї. Так, відповідно до ст. 3 Сімейного кодексу від 10 січня 2002 р. № 21: «Сім'я є первинним та основним осередком суспільства. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки». Що стосується доктринального тлумачення, як зазначає науковець Ворожейкін Є. М.: «сім'я – це спільне життя осіб, що виникло зі шлюбу, близької родинності, усиновлення та інших законних підстав, що має на меті народження і виховання дітей, спільне ведення господарства, встановлення відносин інтимної чи духовної близькості і викликає відповідні до цього особисті і майнові права та обов'язки» [4, с. 13]. Таким чином, порівнюючи законодавче визначення та доктринальне, можна зробити висновок, що в першому випадку акцент робиться саме на юридичних підставах, які необхідні для того, щоб визнати тих чи інших людей сім'єю. В другому – пріоритет має саме моральна складова, адже сім'я створюється не на основі закону, найголовніше – взаємовідносини, які складаються між її членами.

Сім'я, або ж у більш традиційній інтерпретації – родина, для українців є однією з головних традиційних цінностей. На сучасному етапі розвитку науки дане питання досліджене недостатньо, проте, суспільна значимість сім'ї, її стан, тенденції розвитку завжди перебувають у центрі уваги. Сім'я відіграє значну роль у процесі правової соціалізації. Стосовно цього ключова роль інституту сім'ї визначається тією обставиною, що сім'я здатна передавати з покоління в покоління специфічні соціальні, релігійні та етнічні уявлення, зразки поведінки, які не можуть не впливати на правові уявлення і правову поведінку молодих людей. Як правило, правові цінності і норми, які розділяються сім'єю, дитина сприймає не замислюючись, вважаючи їх сталими. Дитина сприймає правові поняття в тій інтерпретації, яку подають їй батьки, через свої власні знання і розуміння (наприклад, про такі поняття як бути повнолітнім, пова-

жати закон, звертатися до суду, платити податки, виконувати свій громадянський обов'язок і т.д.). Дані орієнтації здатні володіти високою стійкістю проти інших соціалізуючих впливів.

Виховання – головне покликання батьків, саме від нього залежить подальша поведінка дитини. Тому, ні юристи, ні педагоги, ні соціологи і навіть психологи не стануть заперечувати, що належне сімейне виховання – запорука процвітання всієї країни, а нехтування батьками своїми обов'язками, значною мірою негативно вплине на формування свідомості дитини і призведе до формування асоціальних поглядів. Як свідчить практика такий світогляд людини є головним детермінантом всіх злочинів. Тому виховна функція родини має бути спрямована на соціалізацію дитини для розвитку її особистості та подальшого співіснування з різними групами. Саме тому, про достойне виховання мова може йти лише тоді, коли батьки усвідомлять, що сім'я, перш за все, має будуватися на моральних засадах.

Нині всі суспільні відносини в Україні зазнають певної трансформації під впливом політичних, соціально-економічних та інших змін, звичайно, вони не можуть оминати і сімейні відносини. Глобальної перебудови у сфері сімейних відносин не відбулося, однак багатьом інституціям довелося пристосуватись до реалій сьогодення навіть на законодавчому рівні, головною причиною таких змін стала, на жаль, втрата моральності нашого народу. В першу чергу, такі зміни торкнулися інституту сім'ї. Так змінились уявлення про зміст сімейних прав та обов'язків, здебільшого серед молоді, тобто серед потенційно можливих батьків, так чи інакше це вплинуло на класичну форму шлюбу та сім'ї, і зумовило значне поширення такої форми співжиття, як створення сім'ї без реєстрації шлюбу. Тобто, в поняття «сім'я» вкладені зовсім інші складові. Також проблемне питання – існування безбатьківських сімей, коли жінка свідомо народжує дитину будучи вже розлученою або ж відмовляється від реєстрації батьківства. Безспірно, цей момент негативно впливає на сімейні відносини.

Однією з головних проблем сьогодення є виховання осіб поза родиною. Специфіка розвитку правосвідомості цієї категорії молоді характеризується підвищеним хвилюванням, емоційною напруженістю, психічною втомою, підвищеною чутливістю до перешкод, які виникають та страхом перед невідомим. В освітніх відносинах таких підлітків простежується невпевненість, а в правосвідомості відбивається неадекватність самооцінки і оцінки правової поведінки оточуючих. Дана категорія молоді частіше інших будує своє життя на асоціальних засадах, в результаті чого часто вчиняють неправомірні дії. Це відбувається не тільки внаслідок проблемних стосунків підлітка з батьками, але і тому, що дитячі заклади часто не виконують ту функцію, яку б мали виконувати в сімейному соціальному середовищі. Справа в тому, що нерідко в дитячих бу-

динках немає прикладу творчої та конструктивної діяльності, що заважає нормальному розвитку. Також в деяких таких закладах досить низький рівень правового виховання, саме тому підлітки не мають достатніх знань про свої права та обов'язки.

Отже, роль сім'ї в суспільстві важко переоцінити, адже в ній формується первинна соціальна сутність індивіда, а батьки через виховання визначають соціальний статус дитини, її світогляд протягом перших років формування та становлення життя. Правове виховання в сім'ї має бути спрямоване на засвоєння правових знань та цінностей, які необхідні для підготовки індивіда до активної діяльності в соціально-правовій сфері життя суспільства. Сім'я знайомить дитину з правилами поведінки в суспільстві та взаємодії з іншими людьми, а це вже є елементом правової культури, така роль сім'ї зберігається і в період навчання в школі та на стадії його активного спілкування з однолітками. Проте з розвитком суспільства, погляди на цей правовий інститут дещо змінились та це призвело до трансформацій сучасної сім'ї через втрату духовних та моральних цінностей. Вирішувати цю проблему треба спільно, залучаючи спеціалістів із різних галузей знань: юристів, працівників соціальних служб, психологів, медичних працівників тощо. Завдяки такій пильній увазі з різних «боків» можна буде звернути увагу населення на значимість інституту сім'ї та її роль для кожного громадянина.

Література:

1. Оборотов Ю. М. Традиції та новації у правовому розвитку: Монографія. – О.: Юрид. л-ра, 2001. – 160 с.
2. Сидоренко О. М. Догма права як правова цінність / О. М. Сидоренко // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – Вип. 45. – С. 76–81
3. Горобець К. В. Ієрархія цінностей права / К. В. Горобець // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – Число 2. – С. 75–81. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2012_2_10.
4. Ворожейкин Е. М. Правовые основы брака и семьи [Текст] / Е. М. Ворожейкин. – М.: Юридическая литература, 1969. – 160 с.
5. Мироненко В. П. Сім'я як головний інститут соціалізації дитини / В. П. Мироненко // Юридична наука. – 2013. – № 2. – С. 49–54.

УДК 340.11

СИРМА Анастасія

ВПЛИВ МЕХАНІЗМУ ДІЇ ПРАВА НА ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ПОВЕДІНКИ ОСОБИ

Розбудова України як правової держави висуває на перший план завдання створити ефективний та дієвий механізм дії права. Особа має розуміти та сприймати регулятивну роль як законів, так й інших нормативних актів, індивідуальних рішень, інших правових засобів в їх взає-